

Mielőtt nekiindulunk gombászni, tájékozódni kell, hogy az erdő, ahová készülünk állami vagy magántulajdon, illetve természetvédelmi terület-e. Állami erdőkben saját (nem kereskedelmi) célra lehet gyűjteni, ha a gazdálkodó másképp nem rendelkezik. A magán-erdő esetében a tulajdonos engedélyét kell kérnünk. Védett természeti területen pedig csak az illetékes hatóság engedélyével lehet gyűjteni, melyet elsősorban kutatási és oktatási célra szoktak megadni. Legyünk körültekintők, mert a jogszabályok be nem tartása bírságot vonhat maga után!

A KÖRNYEZETTUDATOS GYŰJTÉS

Próbálja meg a lehető legkisebbre csökkenteni a gombagyűjtés során keletkező károsodást a növényzetben, az avarban, a talajban!

Kerülje a holt faanyag (pl. lehullott ágak, gallyak vagy otthagyt tuskók) eltávolítását, kivéve, hogyha ez a gomba meghatározásához nélkülözhetetlen!

A termőtestek összegyűjtéséhez ne használjon gereblyét, ásót, és lehetőleg a legkevesebbet tapossa a termőtalajt a termőtestek közelében!

Hagyja az eredeti termőhelyén a túl fiatal és a túl öreg példányokat!

A gombacsoportokból ne szedje le valamennyit, hanem hagyjon ott termőtesteket, lehetővé téve ezzel a további spóraszórást!

Ne gyűjtsön gombát akkor, ha azt nem szándékozik elfogyasztani.

Tisztelje és védje a gombákat, még a mérgezőket is, hiszen ezek is fontos elemei a természetnek! Ne tapossa össze ezeket az Ön számára nem szükséges termőtesteket!

A különböző őshonos erdők általában más-más típusú gombákban gazdagok és ritka gombafajok is előfordulhatnak. Ezekben a területeken különösen vigyázzon, ha gyűjt a gombákból! Óvja és védje a ritka vagy vörös listás fajokat!

A védett fajok leszedése mindenhol tilos, védett természeti területen pedig bármely faj gyűjtése tiltott! A szabályok megszegése esetén természetvédelmi bírságot kell fizetni! A természetvédelmi területeken, illetve a legtöbb rezervátumban nem engedélyezett a gombagyűjtés. Ezért gyűjtés előtt mindig engedélyt kell kérni az illetékes hatóságtól!

GYŰJTÉS ÉTKEZÉSI CÉLRA

A gombagyűjtés biztonságossága, veszélyei, technikája

Mielőtt gombagyűjtéshez fog, végezzen el egy gombaismereti tanfolyamot, amelyen biztos tudást szerezhet a gombák határozásában, megismerésében!

Ha már járatos a gombák világában, vigye magával a szokásos határozókönyvét és próbáljon minél többet helyben (a gombák leszedése nélkül) meghatározni!

Mindig legyen elővigyázatos, mert sok gombafaj súlyosan mérgező, illetve több is rosszullétet okoz közülük. Egyes embereknél a gombafogyasztás is allergiás reakciókat válthat ki.

Ha nem rendelkezik megfelelő tudással a gombák felismeréséhez, feltétlenül ellenőriztesse gyűjtését gombaszakellenőrrel! Az ellenőrzéskor a teljes gombagyűjteményét fajokra elkülönítve mutassa be. A határozásra szánt ismeretlen gombából csupán 2-3 példányt gyűjtsön! Elővigyázatosan húzza ki a talajból, ne tisztogassa és lehetőség szerint a lelőhely jellemzőit is jegyezze fel. Ezeket a határozandó gombafajokat a többitől elkülönítve (kis dobozokban vagy alufóliában) gyűjtse.

Ne higgyen a babonákban, az állatok által megrágott gomba nem biztos, hogy az emberek által is fogyasztható!

A begyűjtött gombákat legcélszerűbb már az erdőben a rátapadó talajtól, levelektől stb. megtisztítani. Ügyeljünk azonban arra, hogy a különleges bélyegeket, mint a tönk töve, bocskora, burokmaradványa stb. ne károsítsuk meg.

Gyűjtsünk mindig szakszerűen: a gomba termőtestét gondosan válasszuk el a talajtól (vagy más aljzattól), csavarjuk ki a tönkjét, egyidejűleg fedjük be a keletkezett mélyedést avarral, hogy a szabaddá vált egészséges micéliumok ki ne száradjanak!

A gondos gombagyűjtő nem hagy maga után semmi nyomot, az erdő változatlan marad mögötte.

A nagyon fiatal vagy öreg gombák, továbbá a kukacos, rágott, penészes, ázott vagy fagyott példányok étkezési szempontból értéktelenek. Maradjanak tehát a termőhelyükön, és így spórák millióit tudják majd szétszórni, amelyekből új micéliumok fejlődhetnek! Másrészt gondoljunk arra is, hogy termőtestük hány rovarnak szolgál búvóhelyül, illetve táplálékul a természetben.

A gombáknak időt kell hagyni a kifejlődésre és a spórák szétszórására, hogy aztán nagyobb termőtesteket tudjon a későbbiekben gyűjteni!

Ne gyűjtsön forgalmas utak vagy más ipari létesítmények mellett, a gombákban megjelenő egészségre ártalmas anyagok miatt!

Csak a bőséges gombapopulációkból gyűjtsön, és ne szedjen fel belőlük többet, csak amennyi a személyes fogyasztására szolgál.

Összhangban más európai országok előírásaival, azt ajánljuk, hogy ne szedjen többet 1,5 kg-nál egy-egy alkalommal és ne többet, mint egy-egy jelenlévő faj termőtesteinek a fele.

Nagyobb mennyiség gazdasági vagy más célra való gyűjtésekor előzőleg a tulajdonossal vagy a terület kezelőjével kell egyeztetnie.

A gombák gyűjtése és szállítása lehetőleg szellős edényben, kosárban történjen, mivel a gombáknak ebben további spórázásra és terjedésre nyílik lehetősége. A termőtestek ugyanis a műanyag zacskóban befüllednek, ezáltal könnyen romlanak, továbbá összetörhetnek, és felismerhetetlenné válhatnak.

A GOMBÁK FELHASZNÁLÁSA

A szakszerűen, kosárban gyűjtött és már ellenőrzött gombákat otthon mielőbb tisztítsuk meg! Lehetőség szerint minél előbb használjuk is fel! Ne tároljuk a gombát napokig! Ha még sincs időnk aznap elkészíteni, úgy mindig hideg helyen vagy jól szellőző körülmények között tároljuk a gombákat, egy rétegben, kiterítve. A rosszul tárolt (befülledt, bepenészedett) gombák a fehérjebontás következtében ételmérgezést okozhatnak.

Elkészítéskor a gombákat vagdossuk kis darabokra, a rovarragott részeket dobjuk el! Az így előkészített gombát lehetőség szerint mielőbb főzzük vagy süssük meg, illetve különböző módon tartósítjuk.

A gombák nem könnyen emészthetők, ezért is kell apróra darabolnunk és a gombás ételt fogyasztáskor alaposan megrágnunk. Kerüljük a túlzottan nagy mennyiségű gomba fogyasztását is, mivel ez eléggé megterheli a gyomrot.

A piacon vásárolt, ellenőrzött gomba elkészítésére vonatkozó felhívásokat mindig tartsuk be, léteznek ugyanis olyan árusítható fajok, amelyeket a fogyasztáshoz megfelelő ideig hőkezelnünk kell.

Ha mindezeket a jótanácsokat megszívlelik és betartják, sok örömük lesz az év során a gombagyűjtésben, és igazi gasztronómiai élvezetekben sem lesz hiány!

GYŰJTÉS TUDOMÁNYOS CÉLRA

A határozáshoz gyakran szükséges a gombagyűjtés. A gombák határozása és tanulmányozása fontos az ismereteink gyarapításához és biztosítja annak jövőbeli fenntartását.

Csak a pontos leíráshoz és a megbízható határozáshoz szükséges anyag minimális mennyiségét vagy a példányát gyűjtse be!

A gombákat nagyon sok ember szereti a szépségük miatt. Ezért ügyeljen a gyűjtött minták vizuális hatásának csökkentésére, inkább a pontos morfológiai bélyegek megfigyelésére helyezze a hangsúlyt!

Jegyezze fel pontosan a ritka fajok lelőhelyét és élőhelyi adatait! Ajánlja fel mindig a vizsgálata eredményeit a terület tulajdonosának vagy a természetvédelmi szakembereknek és fejtse ki részletesen az adott gombafaj jellegzetességét, amit Ön talált!

Ha tudományos célú engedélye van a gombagyűjtésre, ne éljen vele vissza és ne gyűjtsön egyúttal étkezési célra is! Szolgáltassa adatait a helyi vagy nemzeti adatbázisok számára, és őrizze meg a bizonyító példányokat vagy helyezze el múzeumi gyűjteményben!

TANÁCSOK GOMBAGYŰJTŐ TEREPGYAKORLATOK VEZETŐINEK

Szervezze a gyűjtést úgy, hogy csökkentse mind a gyűjtött gombák számát, mind a ritka gombafajok gyűjtésének veszélyét! Kerülje az ismételt gyűjtést és győződjön meg arról, hogy mindenki tudja a résztvevők közül, hogyan kell felelősen gyűjteni ahhoz, hogy a lehető legkevesebb legyen az eldobott gombamaradék a nap végén.

Helyezzék vissza az eldobott vagy felesleges gombákat a gyűjtési helyre! Ajánljon egy rövid, egyszerű tájékoztatót a tulajdonosnak vagy a területkezelőnek, megadva a talált gombák listáját.

Adjon tanácsokat a terület megvédéséhez és kezeléséhez, ahol ritka fajokat találtak. Kövesse a tudományos gyűjtésnél használatos elveket, ahol ez szükséges.

TANÁCSOK TERMÉSZETVÉDELMI SZAKEMBEREKNEK

Ha a terület egy nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület, valószínűleg a helyes megoldás, ha a tudományos célú gombagyűjtést megfelelő határok között korlátozzák.

Gombagyűjtő túrák, gombás rendezvények általában szívesen látottak és bátorítottak, de lehetőség szerint korlátozni kell a látogatók számát.

TANÁCSOK TULAJDONOSOKNAK, TERÜLETKEZELŐKNEK

A személyes célú gyűjtést a gazdálkodó a saját területén általában nyugodtan engedélyezheti, mivel az nem jár számára kártétellel.

Ha a kereskedelmi célú gyűjtést a gazdálkodó vagy területkezelő a területén engedélyezi, akkor írásos engedélyt adhat ki az adott évre, s ezzel lehet évente a helyzetet áttekinteni.

Az engedélynek a következő fő pontokra ajánlatos tekintettel lennie:

A terület megnevezése, ahol a gyűjtés engedélyezett

A gyűjtésre engedélyezett fajok megnevezése

Engedélyezett, gyűjthető mennyiség

Engedélyezett gyűjtési határidő

Engedélyezett gyűjtési módszerek (gyűjtőkosarak vagy rekeszek használata ajánlott, kerülendő a zsákok illetve a műanyag zacskók)

A gombagyűjtés részleteiről évente elvárható egy összefoglaló adatszolgáltatás, amivel lehetőség nyílik az éves termésmennyiség monitorozására. E jelentést a következő évi engedély megújításának feltételül lehetne előírni.

MAGYAR MIKOLÓGIAI TÁRSASÁG
1117 Budapest, Pázmány Péter sétány 1/c.
Tel.: (+36-1) 372-2500/8743; Fax: (+36-1) 381-2166

Írta: dr. Siller Irén; szerkesztette: Dima Bálint;
rajzolta: Zsoldos Márton; nyomdai munkák: Inkart Kft.

A címlapon: ízletes vargánya (*Boletus edulis*) és légyölő galóca (*Amanita muscaria*). Fotó: Dima Bálint

Készült a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium Zöld Forrás pályázatának (K-36-08-0031A) támogatásával.

A VADON ÉLŐ GOMBÁK GYŰJTÉSI KÓDEXE

